

Azərbaycanda energetika sistemi sürətli inkişaf dövrünü yaşayır

BMT-nin Dayanıqlı İnkişaf İndeksine görə, biz ildən-ile mövqeyimizi yaxşılaşdırırıq. Ona görə Azərbaycan bu gün xarici sərmayələr üçün çox cəlbedici ölkə olaraq qalır və bu sahə – elektroenergetika sahəsi hesab edirəm ki, çox böyük maraq doğurur və artıq həyat bunu təsdiqləyir.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

elektrik stansiyaları və yarımstansiyaların 500, 330, 320, 110 kilovoltluq hava xətləri müasirləşdirilib, o cümlədən, yarımstansiyalar yenidən qurulub.

Prezident İlham Əliyev tərəfindən energetika sahəsinin inkişafının diqqət mərkəzində saxlanılmasının nəticəsidir ki, Azərbaycan Davos İqtisadi Forumunun "Qlobal Rəqabətlik Hesabatı"nda "əhalinin elektrik təchizatı səviyyəsi" üzrə dünyada 2-ci yer tutan ölkələr sırasında qərarlaşıb.

Dövlətimizin başçısının dəqiq müəyyənləşdirdiyi strateji hədəflər, düşünülmüş strategiya ilə Azərbaycan bu gün elektrik enerjisini idxal edən ölkədən ixracatçı ölkəyə çevrilərək, davamlı inkişafı ilə regionun lider dövləti statusunu daşıyır. Dünya birliyinin etibarlı tərəfdaşı olan respublikamızın adının inkişaf etməkdə olan dövlətlər sırasında çəkilməsi isə hər birimizdə qürur hissi doğurur. Təbii ki, bu qürur hissi, ilk növbədə, ölkə rəhbərinin yorulmaz, səmərəli fəaliyyəti ilə bağlıdır. Prezident İlham Əliyevin gərgin səyi nəticəsində müəyyənləşdirilən yeni inkişaf konsepsiyası da ölkəmizin enerji sektorunun bütünlüklə yenilənməsinə səbəb olub.

Prezident İlham Əliyev son 18 ildə ölkəmizin elektroenergetika sisteminə, eləcə də paytaxtın elektrik şəbəkəsinə daim diqqət və qayğı göstərib. Ötən müddətdə bu sahədə genişmiqyaslı islahatlar gerçəkləşdirilib, yenidənqurma, tikinti işləri böyük vüsət alıb. Dövlətimizin başçısının tapşırığı ilə hazırlanan Reabilitasiya Proqramı çərçivəsində energetika sistemi əsaslı şəkildə modernləşdirilib, "itirilmiş" generasiya gücləri bərpa edilib.

Xatırladaq ki, son illər ərzində Reabilitasiya Proqramı çərçivəsində paytaxtımızda, habelə regionlarda infrastruktur və sahibkarlıq obyektlərinin elektrik enerjisi ilə təchizatında mühüm rol oynayan modul tipli elektrik stansiyalarında "itirilmiş" gücün bərpası istiqamətində geniş həcmdə işlər görülüb. Bir çox

(ardı 4-cü səhifədə)

Azərbaycanda energetika sistemi sürətli inkişaf dövrünü yaşayır

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Azərbaycan Prezidenti çıxışlarının birində energetika sistemində görülən işləri yüksək qiymətləndirib. Dövlətimizin başçısı vurğulayıb ki, xüsusilə son illərdə həyata keçirilən tədbirlər enerji təsərrüfatını tamamilə yeniləşdirib, respublikamızı qonşu dövlətlərlə birləşdirən yüksək gərginlikli xətlər çəkilib, bir çox yerlərdə yeni yarımstansiyalar tikilib, transformatorlar quraşdırılıb: "Bölgələrə çoxsaylı səfərlərim çərçivəsində mən həmişə maraqlanıram və vətəndaşlardan soruşuram ki, enerji təminatı necədir? Son illər ərzində hər zaman müsbət rəylər eşidirəm. Bu, mənə çox sevindirir. Bu, onu göstərir ki, "Azərenerji" və "Azərişiq" bu istiqamətdə çox böyük işlər görürlər..."

Bir sözlə, energetika sahəsində həyata keçirilən çox böyük layihələr sayəsində Azərbaycanda enerji təchizatı ilə bağlı bütün əsas problemlər, demək olar ki, həllini tapıb, respublikamız artıq enerji təminatçısına çevrilib. Belə ki, əvvəlki dövrlərdə ölkəmiz elektrik enerjisi üzrə idxaldan asılı idi. İndi isə həm daxili tələbat ödənilir, həm də bu istiqamətdə ixrac həyata keçirilir.

Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə iyunun 10-da Bakıda "Azərişiq" ASC-nin 110/35/10 kilovoltluq yeni yarımstansiyasının və Rəqəmsal Şəbəkələrin Baş İdarəetmə Mərkəzinin istifadəyə verilməsi də respublikada elektrik enerjisi təsərrüfatının fəaliyyətinin gücləndirilməsinin bariz ifadəsidir.

Yeni yarımstansiyada və idarəetmə mərkəzində yaradı-

lan şərait barədə dövlətimizin başçısına məlumat verilərək, bildirilib ki, paytaxtın Yasamal rayonu ərazisində, Füzuli meydanının yaxınlığında tikilən yeni yarımstansiya Bakı şəhərinin sürətlə artan elektrik enerjisi tələbatını qarşılamaq, etibarlılığı və dayanıqlılığı təmin etmək məqsədilə inşa olunub. Həmçinin yarımstansiya şəhərin elektrik təchizatının etibarlılığının və dayanıqlılığının təmin edilməsi məqsədilə perspektivdə yaranacaq yüklərin 220 kilovoltluq "Müşfiq" və "Xırdalan" yarımstansiyaları arasında paylaşılması və ötürülməsi üçün nəzərdə tutulub. Yeni yaradılacaq 110 kilovoltluq dairəvi sxemin tərkib hissəsinə aid olan yarımstansiyanın əlaqələndirilməsi "Yasamal-1", inşa ediləcək "Təzə Bazar",

"Zəfər" və mövcud "Dağlıq" yarımstansiyaları vasitəsilə həyata keçiriləcək. Yarımstansiyada müasir tipli eleqaz avadanlıqları, elektron tipli rele mühafizəsi və avtomatika qurğuları quraşdırılıb.

Bu yarımstansiyanın mövcud və yeni qurulacaq 35 və 10 kilovoltluq şəbəkələrlə əlaqələndirilməsi digər 110 kilovoltluq yarımstansiyalar arasında yaradılacaq dairəvi sxemlərlə şəhərin mərkəzində artan yüklərin qarşılanmasını və idarə olunmasını, avtomatlaşdırılmış məsafədən dispetçer idarəetmə sistemi (SCADA) vasitəsilə yüklərin bir mənbədən digər mənbəyə köçürülməsi əməliyyatlarının operativliyini, eyni zamanda, elektrik təchizatının dayanıqlılığını təmin edəcək.

Rəqəmsal idarəetmənin tətbiqi və ya paylayıcı şəbəkələrin intellektual-rəqəmsal idarə olunması elektrik enerjisinin ötürülməsi və paylaşılması proseslərinə fasiləsiz nəzarətin həyata keçirilməsini, həmçinin müasir kompüter proqram sistemləri insan amili təsirinin aradan qaldırılmasını təmin edir. Digər tərəfdən, rəqəmsallaşma elektrik şəbəkələri üzrə müəyyənləşdirilmiş beynəlxalq tələblər çərçivəsində iqtisadi səmərəliliyin yaxşılaşdırılması istiqamətində mühüm təyinedici texnoloji vasitədir.

"Azərişiq" ASC-nin Rəqəmsal Şəbəkələrin Baş İdarəetmə Mərkəzi Regional Avtomatik İdarəetmə mərkəzləri, 3D-mobil xəritə sistemi, SCADA sistemi, enerji keyfiyyəti göstəricilərinin analiz olunması, ötürücü xətlərdə enerji kəsintiləri və itkilərin müəyyən edilməsi, məsafədən avtomatik saygacoxuma sistemi, müasir Çağrı mərkəzi, avadanlıqların texniki pasportlaşma sistemi, abonentlərin FIN-kodlaşma sistemi, avtomobillərin (qəza əleyhinə texnika, səyyar sınaq-diaqnostika laboratoriyaları) GPS-mövqe sistemi, alternativ və bərpaolunan enerji mənbələri paylayıcı şəbəkələrdə zonalar üzrə səmərəli hesabət sistemindən (SAIDI/SAIFI) məlumatlar əlaqə dərhal analizini aparır, elektrik enerjisi təminatında yaranan fasilələri aradan qaldırmağa, abonent məmnunluğunu təmin etməyə geniş imkan yaradır.

Göründüyü kimi, energetika sektorunun müasir tələblər səviyyəsində inkişafı, vətəndaşların enerji resurslarına

əlçatanlığının və məmnunluğunun təmin olunması Prezident İlham Əliyevin sosial-iqtisadi siyasət kursunun prioritet hədəfləri sırasındadır. Postkonflikt dövründə isə düşməndən təmizlənən ərazilərdə gedən bərpa-quruculuq işləri dövlətimizin başçısının xüsusi diqqətindədir.

Hazırda işğaldan azad edilən Qarabağ və ətraf bölgələrimizdə bərpa işləri sürətlə aparılır. Bu torpaqlarda infrastrukturun yenidən qurulması, energetika sisteminin yaradılması xüsusi diqqətdə saxlanılır.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında energetika sisteminin yaradılmasından bəhs edərkən, bir məsələni xatırlat-

maq istərdik. Belə ki, dövlətimizin başçısı ötən il mayın 3-də "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərində "yaşıl enerji" zonasının yaradılması ilə bağlı tədbirlər haqqında" Sərəncam imzalamaqla respublikamızda "yaşıl enerji" zonasının qurulmasına start verib.

"Yaşıl enerji" zonası layihəsinin Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda reallaşdırılmasını potensial imkanlarla bərabər, digər amillər də şərtləndirir. Belə ki, bu gün dünyanın ən qabaqcıl texnologiyaları alternativ enerjiden istifadənin stimullaşdırılmasına və ekoloji tarazlığın təmin edilməsinə yönəldildiyindən, adları çəkilən iqtisadi rayonların bərpayenidənqurma məsələlərində də bu istiqamət əsas götürülür.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda artıq bir neçə su-elektrik stansiyası inşa edilərək, işə salınıb. Günəş, eləcə də külək stansiyalarının yaradılması ilə bağlı konkret planların da ardıcılıqla həyata keçirilməsi diqqət mərkəzində saxlanılıb. Məsələn, BP şirkəti ilə imzalanmış icra müqaviləsinə əsasən, Cəbrayıl rayonunda 240 meqavat gücündə günəş-elektrik stansiyasının tikilməsi qərara alınıb.

Xatırladaq ki, Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda "yaşıl enerji" zonası 10 min kvadratkilometr

ərazini əhatə edir. Bura daxil olan bölgələr 7200 meqavat Günəş, 2000 meqavat külək enerjisi potensialına malikdir. Ölkəmizin daxili su ehtiyatlarının isə təxminən, 25 faizi, yəni illik 2 milyard 560 milyon kubmetri bu ərazilərdə formalaşır. Günəş enerjisi potensialı Füzuli, Cəbrayıl, Zəngilan və Qubadlıda, külək enerjisi potensialı isə Laçın və Kəlbəcərin dağlıq ərazilərində müşahidə olunur. Aparılan təhlilə əsasən, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə bütövlükdə 10 min meqavata yaxın bərpaolunan külək və günəş-elektrik enerjisinin istehsalı mümkündür. Regionun Tərtərçay, Bazarçay, Həkəriçay kimi əsas çaylarının və digər kiçik çayların da böyük hidroenerji potensialı var. Həmçinin ilkin təhlillərə əsasən, Kəlbəcərdə günlük 3093 kubmetr, Şuşada isə günlük 412 kubmetr termal su ehtiyatlarının mövcud olması ehtimal edilir.

Bu ehtiyatlar "yaşıl enerji" zonasının yaradılması istiqamətində müxtəlif layihələrin həyata keçirilməsini şərtləndirir. Təkcə cari il beş kiçik su-elektrik stansiyasının tikintisi nəzərdə tutulur. Hazırda Cəbrayıl rayonunda günəş-elektrik stansiyasının inşa edilməsi istiqamətində inamlı addımlar atılır.

Bakı Enerji Həftəsi çərçivəsində Şuşada keçirilən xüsusi sessiyada Energetika naziri Perviz Şahbazov bildirib ki, Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda aparılan genişmiqyaslı bərpa-quruculuq prosesi çərçivəsində 20 meqavatlıq elektrik stansiyaları istismara verilib. Bu il daha 5 stansiyanın istifadəyə verilməsi nəzərdə tutulub.

Şuşa da daxil olmaqla, bu ərazilərdə indiyədək 19 yarımstansiya inşa və bərpa edilib, hazırda 7 yeni yarımstansiya tikilib, 8-nin də inşası planlaşdırılır.

Yuxarıda qeyd edilənləri yekunlaşdırıb deyə bilərik ki, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmizdə bütün sahələrdə əldə olunan uğurlar enerji sektorunun inkişafında da özünü aydın şəkildə göstərir. Respublikanın sosial-iqtisadi tərəqqisinin təmin edilməsində mühüm elementlərdən olan bu sahənin inkişafına prioritet istiqamət kimi yanaşılaraq, elektrik enerjisi təsərrüfatında köklü islahatlar həyata keçirilir. Bu prosesin davamlılığı diqqətdə saxlanılır, enerji sisteminin etibarlılığının təmin olunması, bu sahədə mükəmməl infrastrukturun yaradılması üçün ardıcıl və kompleks tədbirlər davam etdirilir.

Vaqif BAYRAMOV,
"Xalq qəzeti"